

ЧОВЕК, ВЛАСТ И КАДРОВСКА ПОЛИТИКА

Често се каже — да је неко успео у животу — мање успео или није успео, зависно од тога какву је улогу изборио у кадровској политици — свога колектива, своје средине, своје друштвено-политичке организације и др. С правом се примећује, да се човек трансформира у кадар толико колико суделује у доношењу кадровских и друштвених одлука, односно, на који је начин биран или именован на одговарајућу функцију према извесним критеријумима и припадности. Човек је по природи ствари осетљиво биће, он је нарочито осетљив и рањив — када се ради о одлукама кадровске политике. Природно је да човек упоређује себе са другима, а у условима поремећених вредносних критерија, скромни, вредни, марљиви и поштени кадрови су често на „периферији кадровских збивања“. Тако се рецимо, све више у јавном мњењу говори, да човек који не припада одређеном „клану“, или „групи утицајних“, или пак, ако није „на вртешици“ кадровске комбинаторике, и то без обзира на способност и идеолошку припадност, он у таквим условима често не може да буде ни кандидован ни биран. Сасвим је природно да човек у таквим ситуацијама увек настоји да одреди своју улогу, да буде прихваћен или признат од оних „који воде такву игру“, или пак, да буде „искључен из игре“. Уколико човек не избори одговарајући статус у „кадровском колу“ он остаје непознат, а самим тим немотивисан и одбачен у безличној маси.

Заправо, тада човек постаје незадовољник, поготову ако је свестан својих предности у односу на друге кандидате, који захваљујући неким неверификованим друштвеним критеријумима — у кадровском смислу доживљавају „процвет“. Природно је, што иза таквог „кадровског процвата“ стоји нешто што изазива, али и ствара неспокојство оних који су погођени оваквим „процветом“. Нажалост, људи који су без рада, напора и тешкоћа дошли на одговарајућу функцију, и која им по природи ствари не припада, временом увере и себе и остале да су „богом дани“ за њено вршење, чак и да се у њиховом одсуству тешко може наћи адекватна замена, јер такви кадрови сматрају да су онолико мудри, вредни и паметни, с обзиром на ниво функције коју обављају, а не с обзиром на њихову способност. Баш због тога, такви су кадрови, по природи ствари, дрски и осорни — примитивни и веома осетљиви, и у стању су да учине многе нечасне радње, како би се задржали на месту на коме се налазе, притом најчешће водећи рачуна да задовоље укусу и вољу

„моћника“, оних који су их довели на такав „пиједестал власти“. Дакле, такви кадрови по правилу све подређују оном основном, да циљ оправдава средство. Али, ако је број таквих кадрова велики у друштву, онда они и те како утичу на стварање бројних деформација у кадровској политици, које временом могу да прерасту у правило.

Давно је учено, да људи који су дуго на власти, постају на неки начин отуђени центри моћи — нарочито онда када активно учествују у доношењу кадровских одлука, јер је онда њихова моћ и велика и опасна, посебно онда када схвате да су они „једини и богом дани“, да у име своје средине, „најчешће у име радничке класе“, арбитрено одлучују и усмеравају кадровску политику у одређеном правцу. Гегел је био у праву када је рекао: „Могу обећати да ћу бити искрен, али не и да ћу бити непристрасан“. Човек се кроз кадровску политику потврђује као личност, зато и човекова индивидуална слобода представља мерило стварне слободе друштва, а човечност је највиши циљ људске праксе. Управо због тога, бити слободан, значи остваривати своје право на слободно третирање стварних друштвених проблема, али истовремено и бити довољно друштвено зрео за обавезу коју слобода захтева од човека (Ј. Брекић, „Кадровска теорија и пракса“, стр. 137, „Информатор“, Загреб 1983. год.).

Зато је Ј. Брекић у праву када каже: „Наиме, у сваком човеку постоји искра стваралаштва и жеља да се нешто учини, да створи, да некое треба. Раскорак између друштвене збиље и људске природе чини да се човек тада приклони другој групи, идеји, „опозицији“, или да се бави критиком (која другима делује као критизерство). Људска природа му не допушта да се мири са безличношћу“. (Ј. Брекић, цит. дело стр. 202). Можда је наша невоља у томе што сви ми желимо да се нешто промени, али не пристајемо да се доведу у питање стечене позиције и привилегије, због чега, по правилу, прихватамо половична решења. Због тога се добро уочава: „Лако је видети шта ваља, теже је утврдити шта не ваља, а најтеже обезбедити делотворан програм који даје одговор на захтев времена. Тек тада се показују људи какви јесу, са својим предрасудама, личним интересима или скромним могућностима. Тада се најбоље види зрелост и способност једног друштва да мења све оно што кочи његов напредак“. (С. Ђукић, „Много дима мало ватре“, „Политика“, од 17. 09. 1982. год.).

Осврћући се на питање да ли код нас постоји стратегија кадровске политике, Р. Маринковић с правом примећује: „Код нас постоји монопол у кадровској политици и над њом. Постоји монопол који је, по свом социјалном значењу и носиоца доста сложен, али, у сваком случају, везан за друштвено-политичке организације“. Наиме, руководства тих организација на свим нивоима, наглашава М. Маринковић, углавном имају монопол.

Ако би се тражила нека паралела, то је доста слично монопољу који имају партије у једном више-партијском систему, у оквиру сваке поједине групе. Но, било би, истиче он, погрешно то поистовећивати, јер највећи утицај на кадровску политику код нас, ипак,

има Савез комуниста, има главну реч, иако се кадровска питања координирају у оквиру ССРН. Нема сумње, да ми у Југославији имамо велики број самоуправних споразума о кадровској политици али и поред тога фактичко стање у њој је стање монопола. Он је сам себи проблем, јер на једној страни имамо једну формалну подруштвљеност политичког система уопште, а на другој монопол над кадровском политиком. Треба запазити, да су те две компоненте у колизији. Иначе, укупна подруштвљеност тражи и подруштвљавање кадровске политике, што значи јачу стварну могућност избора најбољих по одређеним критеријумима, а монопол је нешто што сушава те критеријуме и подвргава цео избор неким посебним критеријумима. (Округли сто „Борбе“ — „Стратегија или монопол“. „Борба“, од 9. марта 1986. године).

У кадровској политици и у друштвеном систему уопште, већ дужи низ година понављамо да шансу треба дати само способнима и да само способни људи могу да изведу ово друштво из одређених друштвених противуречности. Али се зато с правом питамо колико смо остварили једну овакву друштвену замисао и једну овакву друштвену нужност? Међутим, пре тога, или макар упоредо са тим, треба рашчистити ко коме може да да шансу? Уколико неспособни дају шансу способнима онда ће се та шанса претворити у алиби за неспособне. Наиме, способни ће у том случају имати шансу, а неспособни ће владати и одређивати ко је способан, кад и какву им шансу треба дати.

Разуме се, да ће они имати једино ако нико па чак ни способни, ни појединачно, ни групно, нису у позицији да некоме дају а неком не дају шансу, да самостално бирају оне којима ће је дати и одређују време, услове, начин и место где ће је они користити. Зато се истиче у јавном мњењу, да је нама потребна таква Партија, такво самоуправљање и таква кадровска политика у којој ће способни и најспособнији бити носиоци кадровске револуције. „Шанса која неће бити изнуђена, нити зависити од нечије добре воље, већ само таква шанса ће као и истима бити непоткупљива. Једино у том случају способни и најспособнији ће бити оно што јесу — наши људи — а не људи овог или оног човека коме су вечни дужници за ову или ону шансу коју им је „великодушно дала“. (П. Симић: „Време полуистине“, „Новости“, 14. 01. 1987. године).

Интересантно је запазити, да се на многим јавним скуповима изричу оцене да је самоуправљање у кризи, али се прецизније не каже ко је за такво стање крив? Нема сумње, да је самоуправљање у озбиљној кризи! Данас је то свима јасно, не само политичарима и научницима, већ и нама обичним радницима, поручују радници из удруженог рада. За кризу самоуправљања највећу одговорност носимо, истичу радници, ми радничка класа, управо због тога, што нисмо извршили снажнији притисак на руководства и на бирократију. Нисмо, нажалост, искористили све шансе које нам пружа наш систем.

Радници не само да воле, него и те како имају смисла за објективну стварност и то можда боље и потпуније, него што се нашој бирократији то чини — јер радничка класа осећа све тегобе

социјалних и друштвених противуречности, како су то они изразили на последњем конгресу Савеза синдиката Југославије; шта ту они могу кад свемоћна администрација (читај „Бирографија“) потезом пера неке људе избацује на врх, неке опет спушта на само дно. А ту ни радници не могу много помоћи. Они су с правом истицали, да се на сваком скупу говори о бирократији, и да је то најзлоупотребљаванија реч задњих година, али тим истим радницима нико не каже у чијим је редовима та бирократија, и не каже се то јасно и разгледно, како би то радници схватили. Овако, за њих је бирократија често мисаона именица и општа напаст за друштво. Бирократија има чудесну моћ мимикрије, али зар је она толико чудесна и перфидна, да је у нашим условима неухватљива, или пак, неко свесно омогућава бирократији да буде таква каква она иначе јест. Свака бирократија има посебну психологију; а њена посебна психологија се нарочито одржава на остваривање својих сопствених интереса и својих сопствених привилегија.

Неформалне групе и појединци већ дуго низ година имају значајну улогу у вођењу и остваривању кадровске политике у нас. Незгода је у томе што су се неформалне групе до те мере осиле, да представљају опасну снагу друштва и то користећи снагу институција у којима су настале. Отуда промашене инвестиције, отуда диктирани „стил“ подаништва испред рада и уобичајених основних вредности. Бирократија је до те мере компликована у нашим условима, да је веома тешко остварити неко своје право или заштитити неки свој правни интерес у нашем правном и политичком систему. Радни људи и грађани због тога с правом и негодују. Када се нађете у „замку“ свемоћне бирократије, тек онда осетите јачину и моћ те исте бирократије. Сви они који имају одговарајуће привилегије су у прилици да преко реда и без осећања „духа“ шалтера остварују своја права и правне интересе и у том смислу немају праву представу о свемоћи бирократије.

Та иста бирократија је не само политичка, привредна, научна и др.; бирократија је све више и више одвојена од маса, и тако је постала сама себи довољна, јер она страхује од сваке јавне расправе и за њу је свако непријатељ ко би дирнуо у њене старе монополе и привилегије. Да несрећа буде већа, политичка бирократија често себе поистовећује са друштвом, са радничком класом, па и са системом уопште, и уколико неко дирне у оно што је она на посебан начин заштитила, она га, поред осталог, често проглашава и производи у непријатеља друштва. Због тога се поставља питање, није ли политичка бирократија прворазредна опасност радничке класе па и система у целини. С тим у вези с правом се истиче, да не може бити праведан онај ко није човечан, а да повластице представљају највећег непријатеља права.

Власт је, нема сумње, присутна категорија у нашем друштву. Власт је као таква и те како присутна у вођењу и остваривању кадровске политике. Разуме се да власти треба да буде све мање или скоро нимало у вођењу и остваривању кадровске политике. Но, то су девијантна понашања којих се ми у демократском друштву као што је наше, морамо што пре ослобађати. Тако, на пример, од зна-

чаја је приметити, у јавном мњењу, да власт више не уверава раднике да их правилно заступа, већ их заправо уверава да строго узевши власти и нема, јер су радници ти који непосредно управљају друштвеним пословима. Заправо, негира власт и тако са себе скида одговорност. „Тако и отуђена бирократија влада у име идеологије чија је основна поставка битка против отуђене бирократије“. Но, она је највећи критичар „отуђене бирократије“ и на тој основи задржава полуте власти. У основи демократске кадровске политике пре свега, мора да стоји Савез Комуниста, а носиоци кадровске политике морају да буду свесни последица недемократске кадровске политике.

Зато се на многим политичким и другим скуповима, с правом и истиче да уколико желимо напред и тежимо одговарајућем прогресу, онда морамо да се брзо и ефикасно ослобађамо неспособних кадрова, а њих има подоста на свим нивоима и у свим срединама. Неспособни морају одступити, истиче се у јавном мњењу, то је императив нашег препорода, али исто тако и императив нашег опстанка. Али како се ослободити таквих кадрова кад су они инфилтрирани на свим нивоима и у свим структурама и када себе често сматрају незаменљивим, односно себе сматрају толико способним и успешним, зависно од тога на којој су хијерархијској лествици руководне или самоуправне структуре — а не по томе колико је њихов стварни допринос и какви су њихови резултати рада, истицало се на последњим партијским конгресима. Ако смо се договорили да морамо да мењамо стање у друштву у целини, то морамо учинити пре свега променама неспособних, неодговорних и несавесних кадрова. Такви кадрови се само декларативно изјашњавају за промене, а у суштини, свим се силама боре за очување статуса. То је тај несрећни двоструки морал, не само у Савезу комуниста, већ и у друштву у целини. При овом треба приметити једно, не можемо очекивати да ће сама бирократија повести борбу против себе и почети сопствену кадровску смену. Напротив, то мора да учини неко други, а тај други мора да има и довољно научне и довољно политичке и довољно грађанске куражи, да таква кадровска смена буде што смелија и што потпунија. Исто тако је од значаја приметити да је на последњим партијским конгресима често истицано, да је ово време „позив за храбре и способне људе“. Чини се да их имамо, али што им се не пружа права прилика од стране неформалних група, било зато што у оваквој друштвеној клими сматрају: „да је сваки покушај озбиљног и поштеног човека — унапред осуђен на пропаст — јер је стање такво какво је“.

Одвећ много говоримо, одвећ је велики раскорак између онога што говоримо и онога што остварујемо у свакодневној пракси. Због тога је од значаја поменути мисао М. Рибичића који је с правом изрекао пред Нову 1987. годину мисао, да одвећ много причамо, да одвећ много мудрујемо, али да ипак мало „деламо“ у правцу превазилажења одређених друштвених противуречности. Заиста сувише мудрујемо о одлукама које су у животу одавно сазреле у области економске политике.

Двоструки морал је нешто што поткопава темеље на којима почива наше самоуправно друштво. Он је као такав присутан у скоро свим сферама друштвеног живота, почев од образовања и науке па завршавајући са политиком. Но, мислим да је тешко правити одговарајућа градирања, али ако већ треба правити одговарајућа градирања, онда се без сумње, може доћи до закључка, да је двоструки морал вероватно најтежи у условима делатности наших политичких функционера. Зашто ово кажемо? Већ дуго низ година се догађа да се људи на командним политичким позицијама стално залажу за одговарајућу политику Савеза комуниста и самоуправни систем као такав. Ретко се кад, или никад није догодило тим истим људима, да су се у време када су били на тзв. командним позицијама власти и супротстављали тој и таквој политици. Напротив, увек су знали и умели да говоре бираним речима и да изговарају велике хвалоспеве нашем политичком систему и нашем привредном систему у многобројним нашим политичким и правним институцијама. Када би се неко из области науке или политикологије појавио са отвореном и аргументованом критиком против одговарајућих противуречности, онда би ти исти људи устајали са свом жестином, без нарочитих аргумената, по правилу, дисквалификујући такве људе, често их називајући противницима система и томе слично. Напротив, велики број тих истих људи, када оду у пензију, одједанпут се преобразе, одједанпут добијају некакав чудан лик, одједанпут постају бескомпромисни критизери, одједанпут човек не може у њима да препозна оне личности које су до недавно били на „командним позицијама власти“. Управо због тога, наше јавно мњење је веома знатижељно — шта је то и шта се догађа тим и таквим нашим функционерима? Одговор треба тражити у следећем: ради се о двојству морала. Ради се о нечему што је годинама притискивано, што се није смело изговорити, јер уколико би се изговорило оно што се иначе мисли, вероватно би због тога имали одговарајуће последице и, једном речју, не би могли да уживају, благодети одговарајућих руководних привилегија. Наше јавно мњење данас аплаудира многим бившим политичким функционерима, који управо данас говоре оно, против чега су се само пре неколико година жестоко залагали. То, по мом дубоком уверењу, није ништа друго, већ израз нашег политичког примитивизма, израз непостојања одговарајуће људске, куражи, одговарајуће научне куражи, или пак, одговарајуће политичке куражи. Југословенско самоуправно друштво мора да почива пре свега на хуманим и куражним људима, људима који ће имати довољно свести да изразе одговарајућу мисао и да такву мисао бране до краја. Поставља се питање, колико је људи који цео свој живот, па и своје духовно биће подређују тзв. руководним привилегијама и да ли такве привилегије стварају основу за постојање двоструког морала? Тако, на пример, М. Тодоровић у књизи: „Политичко биће друштвене критике“, мисли сасвим другачије о нашем Уставу из 1974. године, него када се налазио на веома истакнутог „командној позицији“. У објављеном говору као председник Савезне скупштине 22. јануара 1974. године, он је између осталог, рекао: „Целокупан наш садашњи уставни

развој потврдио је да смо решења у Уставу увек градили полазећи од датог степена у развоју економских и политичких односа... У том смислу и нови Устав изражава нашу реалност... Самоуправљање је у нас ухватило дубоке корене, оно је дубоко у свести радних људи... Може се рећи да су у припреми новог Устава учествовали милиони радних људи широм земље. Према томе, у њега је уложено тако рећи све знање и искуство наше заједнице, као и све прогресивне тежње и стремљења радничке класе и осталих радних људи. „Међутим, у поменутој књизи друг М. Тодоровић истиче: „Устав није довољно ослоњен на реално стање потреба и могућности нашег друштва. Он је мешавина садржаја који су изражавали актуелне потребе друштвено-економског и политичког развоја: затим неких елемената доктринарних конструкција, бирократизма и бирократско-статистичког национализма. То је израз и последица начина на који је Устав донешен... Услед одсуства истинског револуционарног покрета, живе стваралачке и борбене политичке активности Устав је имао карактеристике реформе одозго, доктроисаног Устава“. Исто тако, ваља запазити, да друг М. Тодоровић и на другим местима ставља тешке примедбе на Устав 1974. године. Због тога Драгиша Павловић, у књизи „Питањем на одговоре“, с правом поставља питање: „који је Тодоровићев став прави, први или други или неки трећи који ће изрећи сутра? Да ли се они међусобно потиру или поткрепљују? Да ли је први „свесна лаж“ ради одржавања на власти, а други „истина“ изражена после силаска са власти? Да ли би М. Тодоровић да је остао на власти, бранио Устав или би га нападао, или би пронашао неку трећу политику? Или су оба става мање похвала или покуда Устава, а више показатељ политичког морала и „доследности“ оног који их је изрекао и написао“. („Гласноговорници појединаца“, „Политика“, 2. 10. 1985. године). Нема сумње, да теоријска и политичка борба подразумевају поштовање бар неких принципа. Лична питања не треба претварати у друштвене проблеме, нити радикалну промену политичког руха проглашавати за доследност (као што ни слепу доследност не треба проглашавати за паметну принципијелност); у свему томе тражи се бар минимум уравнотеженог самопоштовања“. („Гласноговорници појединаца“, „Политика“ 2. 10. 1985. године). Због тога се с правом поставља питање: ако Устав из 1974. године не ваља, колико онда ваља М. Тодоровић, који је учествовао у његовом стварању и који га је одушевљено инаугурисао, и колико ваљају одредбе таквог Устава, и колико ваљају његове примедбе, изречене десетак година касније? Да ли је М. Тодоровић променио мишљење (што је његово људско право) или само (друштвену) позицију са које мисли? Или је остао на истој врсти „доследности“ која се исказује као егземплярна недоследност? Несхватљиво је да управо председник Савезне скупштине, Скупштину описује као „Парламент“ у лошем издању“, а Социјалистички савез као „симулацију“ покрета и све то широко образлаже. Он критикује Синдикат и омладинску организацију, „негативну селекцију кадрова“, неодговорност, једнопартијски систем, симбиозу државе и партије, критикује и многе друге ствари“. И кад год бих хтео да се сложим са М. Тодоровићем схватањем не

могу да се сложим са њим самим као што се ни он, видели смо, често не слаже са собом (са његовом врстом доследности, са аргумен-тима које из свега тога проистичу). Ко гарантује да М. Тодоровић од времена изласка своје књиге већ није доследно променио своје схватање“. У том смислу је од значаја запазити да се с правом истиче да стара латинска пословица каже Времена се мењају и ми се мењамо са њима“. Али, они који мењају своју тачку гледишта, требало би бар да кажу зашто је мењају („Гласноговорници поједи-наца“, „Политика“, 2. 10. 1986. године).

У нашем народу постоји старо правило да се најпре кваре најбољи. Кривци су у сваком политичком систему, по једном неумитној логици свеопштег договарања, они који доносе одлуке. То је сфера у којој се ствара и разрешава проблем политичке одговорности једног друштва. Због тога се о овом проблему и сувише много говори али у исто време се изражава и велики несклад између оног што је договорено, онога што је написано и онога што се у свакодневной пракси догађа. Каже се, да су задњих година партијске и друге друштвене снаге довеле проблем одговорности до онога што се зове „забрињавајући ниво“. То се заправо чини због тога, што они као такви не подносе праве и потпуне рачуне за свој рад и притом остају неоцењени, односно неодговорни. Заправо, они као да сами себе оцењују — најчешће себе сматрају непогрешивим наравно према критеријумима које сами себе одређују и друго. Те друштвене елите нису изложене ни ризику одговорности а још мање ризику озбиљније друштвене критике, чак ни онда кад ствари почну да иду обрнутим смером од онога који они сами прокламују — јер одговорност је нешто што се односи „на неког другог — а не на њих“: јер где би они били одговорни, а у колективима који су довели „на руб пропасти — остају, јер не желе, наводно да буду кукавице и да колектив оставе на цедилу, иако сви знају да су дани живота таквом колективу избројани. Они се тако понашају, јер имају „благослов“ „кадровских моћника“. Та неодговорна елита по правилу држи под контролом и средства информисања, притом пропагирајући политику коју она иначе спроводи. Интересантно је запазити, да ти и такви кадровски „моћници“ заборављају да својим неодговорним понашањем, не само угрожавају темеље егзистенције појединих друштвених организација и институција којима они управљају, већ и темеље на којима почива наш самоуправни систем. Ово кажем управо због тога, што све почива на људима, (али правим људима и све се завршава на људима). Ако не будемо почели да схватамо, да такви људи могу не само да компромитују наш друштвени систем, већ и да озбиљно угрозе темеље на којима он као такав почива и у том смислу не будемо предузимали одговарајуће и енергичне мере, бојим се, да ће већ сутра бити сувише касно и да ћемо последице таквог њиховог неодговорног понашања веома тешко моћи да лечимо. У основи таквог неодговорног понашања увек стоје ове или оне привилегије, ова или она друштвена моћ, а из друштвених моћи и привилегија увек произилази „друштвено силеџијство“, односно „друштвени кукавичлук“. Незаконите привилегије, а посебно погодности у многим колективима, не само

на Косову, него и у другим деловима наше земље, озбиљно угрожавају друштвену својину и не само друштвену својину, већ и друштвени систем у целини. Друштвени правобраниоци самоуправљања на пример, из Аутономне Покрајине Косова, нису израчунали штету коју друштво претрпи од оваквих атака појединаца или група. Зна се да се то догађа у великом броју општина, а још више се незаконито коришћење и располагање друштвеном имовином најчешће покрива самоуправним актима или одлукама самоуправних органа. Дакле, и у сфери друштвене имовине и у сфери тзв. „друштвеног лоповлука“, и у сфери заштите самоуправних права, ми врло често дозвољавамо „луксуз“ да злоупотребљавамо демократске сфере самоуправног одлучивања за задовољавање својих сопствених интереса или интереса неформалних група.

Привилегија је била и остала стална мета свих наших резолуција, програма, платформи, закључака и др. Она је стално на удару, али је жилава и живи попут оне зле аждаје којој, уместо једне одрубљене никну две нове главе. Вероватно да су многе бројне привилегије основни мотив за тако беспштедне борбе за све могуће функције, од оних најнижих па до оних највиших. С тим у вези, с правом се истиче и у теорији и у нашем јавном мњењу, укинемо привилегије или сведимо их у некакве разумне оквире па ћемо видети да ће и борба за одговарајуће фотеле бити мање поштена него што је то случај данас.

Тако, истиче се, да је др Славко Кулић из Загреба израчунао да 145.000 службених путничких возила имамо у целој земљи и да нас такав луксуз кошта онолико колико сав армијски активни старешински кадар. Или пак, још једна појава али и бројка са једног београдског саветовања о заштити друштвене имовине, где је између осталог истакнуто да 7.000 службених путовања у иностранству дневно имамо и да они који себе шаљу на пут потроше тако четвртину југословенског извоза.

Иза отпора стварним променама ка развијенијем самоуправљању лежи одбрана стечених материјалних и друштвених привилегија, групно-својинских интереса, моћи, каријере, друштвене промоције без личних квалитета. Ово је само цитат из прве конгресне резолуције последњег конгреса Савеза комуниста Југославије. Иза овога јасно произилази, да највећи отпори у превазилажењу одређених друштвених противуречности долазе управо од стране оних људи који су носиоци одређених привилегија.

Овде је од значаја поменути мишљење П. Вучковића, секретара Председништва ОК СК Чукарица — Београд: „Горко је сазнање да данас у Савезу комуниста, и у чланству и у руководству, има доста оних који би да живе од Партије, а не за Партију. Није реч само о политичком професионализму и тепшком наслеђу које нам је оставио. Реч је о привилегијама које се везују уз само чланство и функцију у Савезу комуниста. „Или пак мишљење И. Родића, радника у ИМ „Иво Лола Рибар“, у Железнику, који између осталог каже: „Враћање ауторитета поштеног рада не може се ни замислити уз сво постојање привилегија. Нажалост, сви им кумујемо. И ми, радници, кад опортунистички, ћутањем, незамера-

њем одобравамо оно што је неприхватљиво“... („Бирографија иде у рај“, „Борба“, 17—18. 01. 1987. године). У јавном мњењу, а посебно, у средствима јавног информисања све више се примећује да стално критикујемо одређене друштвене појаве и да тежимо одређеним друштвеним променама али се много битно ништа не мења. То нам посебно поручују радници непосредни произвођачи. Од сиљних речи изгубили смо смисао за „разабирање“ битног од небитног, могућег од немогућег, постали смо велики филозофи, и мислимо да се речима могу многобројни нарасли друштвени проблеми разрешавати али да притом не дирамо своју устајалу и угодну животну жабокречину.

У јавном мњењу се запажа, као да привилегије у битној мери утичу и на степен неодговорности. У том смислу се запажа, да људи који уживају већи степен привилегија, изражавају већи степен неодговорности.

Проблем одговорности већ дуги низ година представља „ракану“ југословенског друштва. И, никако да се излечимо или залечимо од ове опаке болести, а посебно „болести“ личне одговорности. Зато се у нашем јавном мњењу с правом и каже како је то могуће, бити на месту где се доносе суштинске одлуке, а притом не сносити одговорност за тако донете одлуке, има ли веће привилегије од такве привилегије?

Не треба се више заваравати фразама, декларацијама и лепим речима о суштини нашег политичког система — јер наш обичан грађанин препознаје успешност и примамљивост политичког система, по ономе како он живи и како доживљава одређене политичке институције, а не по ономе како је и шта написано у програмским опредељењима и резолуцијама, и колико он верује свом политичком систему, односно колико му је одан и колико га разуме. (С. Ђукић: „Повлашћени људи“, „Интервју“, 21. новембар 1986. године).

Немар, нерад, јавашлук и неодговорност само су неки симптоми озбиљног друштвеног зла на које смо већ толико навикли да их схватамо као некакво нормално друштвено стање, а управо те појаве морају да нас забрињавају.

Интересантно је запазити, у средствима јавног информисања и у јавном мњењу, да јавашлук у нашим условима добија облик својеврсне психосоцијалне епидемије. Уместо стимулисања вредности рада, упорности, креативности, предузимљивости и сл. доста често су наглашене вредности сналажљивости, комформизма и климоглавља. Бујање јавашлука омогућило је, пре свега, то што су заказали системи мотивације и други регулативни механизми, као што су управљање, руковођење и сл. Корени јавашлука у великој мери леже пре свега у негативној селекцији кадрова.

Према томе, основни и главни носиоци друштвених противуречности у нашим условима су, дакле, они који утичу на доношење и извршавање самоуправних, државних или општедруштвених одлука, они који су носиоци посебних овлашћења и одговорности, чак има и случајева, да се као учесници и као учиниоци повреда уставности и законитости јављају они чији је задатак управо обезбеђи-

вање уставности и законитости. Оно што читавој ситуацији даје посебну тежину јесте то што су ти људи најчешће и чланови Савеза комуниста. Такве повреде и таква понашања су веома бројна и присутна скоро на сваком кораку. И зато се с правом у јавном мњењу изражава бојазан, да се управо оваквим појавама и понашањима битно угрожавају основне друштвене вредности као и основне друштвене позиције и интереси радничке класе и основни принципи на којима почива самоуправни хуманизам.